

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun auditointi

4.1 Koulutusten suunnittelu

Auditointihaastatteluiden ja itsearviointiraportin perusteella Xamkillä on koulutusten suunnittelua ohjaavat yhteiset rakenteet, prosessit ja periaatteet, jotka tukevat osaamisperustaisuutta, työelämärelevanssia ja strategisten tavoitteiden huomioimista. Käytännön toteutuksessa esiintyy kuitenkin koulutuskohtaisia eroja, jotka liittyvät erityisesti viitekehysvastaavuuden varmistamiseen, osaamistavoitteiden konkretisoitumiseen, pedagogiseen linjakkuuteen sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan integrointiin osaksi koulutusta. Lisäksi koulutusten suunnittelussa tunnistetaan kehittämistarpeita kansallisen koulutustarjonnan huomioimisessa, opiskelijoiden työ määrän seurannassa ja kansainvälistymismahdollisuuksien hyödyntämisessä.

Xamkin koulutuksissa osaamistavoitteiden ja osaamisperustaisuuden toteutuminen vaihtelee koulutuksittain

Koulutusten suunnittelua ohjaavat yhteiset opetussuunnitelmien perusteet ja pedagoginen kehittämisohjelma. Lisäksi osaa koulutuksia koskettavat koulutusalan omat sääntelyvaatimukset. Koulutusten suunnittelussa huomioidaan Arenen määrittelemät yhteiset ja alakohtaiset osaamisvaatimukset sekä työelämän tarpeet. Xamkin Opetussuunnitelmien perusteet -asiakirja sisältää ohjeistuksen osaamisperustaiseen opetussuunnitelmaan, opintojen rakenteeseen sekä näiden liittyminen tutkintojen viitekehukseen ja lainsäädäntöön. Opettajien työpajan mukaan osaamistavoitteiden määrittelyssä ja pedagogisissa käytännöissä on koulutuskohtaista vaihtelua eivätkä Xamkin strategiset pedagogiset linjaukset ja profiili välttämättä konkretisoidu koulutusten arjessa. Auditointiryhmä suosittelee strategisten profiilialojen nykyistä näkyvämpää liittämistä koulutusten opetussuunnitelmiin, osaamistavoitteisiin ja koulutusten arviointiin.

Itsearviointiraportin antaman yhtenäisen kuvan sijaan koulutusten vastaavuus Tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien kansalliseen viitekehukseen toteutuu auditointihaastatteluiden mukaan vain osittain ja eri tavoin eri koulutuksissa. Haastateltavat kuvaavat tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehysten huomioimista muun muassa EQF-pohjaisena arviointimatriisina, valtakunnallisina alakohtaisina arviointeina ja pätevyysvaatimuksina sekä alakohtaisten verkostojen käytäntösuosituksina. Auditointihaastatteluiden mukaan INGENIUMin kautta Xamk saa varmistusta sille, että toiminta on eurooppalaisten korkeakouluverkostojen linjauksien mukaista. Auditointihaastatteluiden mukaan viitekehysvastaavuuden osa-alueita on olemassa, mutta niiden toteutuminen on enemmän alakohtaista kuin yhtenäisesti koko korkeakoulun kattavaa. Auditointiryhmä suosittelee, että Xamk varmistaa systemaattisesti, että korkeakoulun koulutusten sisällöt vastaavat Tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien kansallisen viitekehksen määrittelyä.

Xamkissa osaamistavoitteiden, sisältöjen ja arviointikriteerien kuvataan etenevän opetussuunnitelmasta opintojaksoille ja tulevan näkyväksi Peppi-järjestelmässä opintojaksokuvauksissa. Tutkintokohtainen osaaminen jäsennetään ydinosaamiseen ja täydentävään osaamiseen, mikä tukee sekä kaikille yhteisen ammatillisen perustan että opiskelijan yksilöllisen profiloitumisen rakentumista. Itsearviointiraportin mukaan osaamistavoitteiden määrittelyssä hyödynnetään useita lähteitä, kuten kompetenssikehyskiä, alakohtaisia

pätevyysvaatimuksia, työelämän tarpeita, ennakointitietoa, opiskelijapalautetta sekä verkostoyhteistyössä syntyvää asiantuntemusta. Opettajat kuvasivat osaamistavoitteita erityisesti työelämävaatimusten, osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen sekä arviointikriteerien kautta. Opettajien mukaan erityisesti jatkuvilla (nonstop) ja verkkototeutetuilla opintojaksoilla tulee täsmentää ammatillisia osaamistavoitteita sekä konkretisoida osaamisperustaisuutta.

Itsearviointiraportin mukaan Xamkissa koulutusten suunnittelua ohjaa opetuksen linjakkuuden periaate: osaamistavoitteiden, opetussisältöjen, opetus- ja oppimismenetelmien, oppimisympäristöjen ja arviointikriteerien tulee muodostaa johdonmukainen kokonaisuus, joka tukee osaamistavoitteiden saavuttamista. Opintojaksojen tiedot kuvataan Peppi-järjestelmässä yhteisten periaatteiden mukaisesti. Opettajat täydentävät toteutuskuvauksiin tietoja opiskelumudoista, opetusmenetelmistä ja opintojakson erityispiirteistä. Itsearviointiraportissa korostuvat aktiivista oppimista tukevat menetelmät, työelämlähtöiset projektit, ryhmätyöt, käytännön harjoitukset, digitaaliset oppimisympäristöt, simulaatioympäristöt ja TKI- sekä työelämlähtöiset ympäristöt.

Auditointihaastatteluiden ja työpaja-aineistojen mukaan koulutusten arviointikäytännöt kuitenkin vaihtelevat. Auditointivierailun mukaan koulutuksissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja oppimisympäristöjä. Pedagogisen linjakkuuden näkökulmasta Xamkin tulee varmistaa nykyistä johdonmukaisemmin, että eri opetusmuodot, suoritustavat ja osaamisen arviointimenetelmät liittyvät selkeästi osaamistavoitteisiin ja tukevat opiskelijoiden oppimista tarkoituksenmukaisesti ja pedagogisesti perustellusti. Lisäksi auditointiryhmä suosittelee, että pedagogisen linjakkuutta tuetaan pedagogisen osaamisen tavoitteellisella kehittämisellä sekä koulutusten yhteisellä ja säännöllisellä arviointimenettelyllä.

Xamkin koulutuksissa tulee edelleen kehittää TKI-integraatiota ja tutkimusperustaisuutta

Itsearviointiraportin mukaan Xamkin koulutusten ajantasaisuutta, opiskelijälähtöisyyttä, tutkimusperustaisuutta, työelämänäkökulmaa ja korkeakoulun profiiliin näkyvyyttä varmistetaan opetussuunnitelmaprosessin, pedagogisen kehittämisohjelman ja strategisten kärkeiden avulla. Lisäksi näitä tukevat koulutusten yhteys TKI-toimintaan, työelämlähtöisyys sekä kansainväliset kehittämisverkostot. Opetussuunnitelmat uudistetaan viiden vuoden välein ja niitä päivitetään tarvittaessa vuosittain. Opiskelijälähtöisyys on Xamkin opetussuunnitelmatyössä keskeinen periaate. Itsearviointiraportissa opiskelijälähtöisyys liitetään yksilöllisiin oppimispolkuihin, opiskelija- ja osaamislähtöisyyteen, joustaviin toteutusmuotoihin, digitaalisiin oppimisympäristöihin, opinnollistamiseen, ristiinopiskeluun ja täydentävän osaamisen mahdollisuuksiin. Opetussuunnitelmien uudistamisessa on lisätty joustavia opiskelumahdollisuuksia ja luotu opetussuunnitelmaan rakenteita, jotka mahdollistavat opiskelijan oman osaamisprofiilin kehittämisen.

Itsearviointiraportissa tutkimusperustaisuus määritellään toteutuvan kahdella tavalla: alakohtaiseen tutkimustietoon perustuvana opetuksena sekä korkeakoulupedagogiseen tutkimukseen perustuvana opetuksena ja ohjauksena. Tutkimusperustaisuus rakentuu erityisesti opetussuunnitelmatyössä, jossa opettajat yhdistävät alakohtaista ja pedagogista asiantuntemusta yhdessä sidosryhmien kanssa. Keskeisenä käsitteenä nostetaan TKIO eli tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan integrointi oppimiseen ja opetukseen. Itsearviointiraportin mukaan TKIO toteutuu opiskelijoiden osallistumisena TKI-hankkeisiin, oppimisena autenttisisissa työelämlä- ja kehittämisympäristöissä sekä opiskelijoiden, henkilöstön ja yhteistyökumppaneiden yhteisenä oppimisena. TKIO:n tavoitteena on vahvistaa koulutuksen työelämlähtöisyyttä, opiskelijälähtöisyyttä ja ajantasaisuutta. Sen kehittäminen on yksi pedagogisen kehittämisohjelman painopisteistä.

Auditointihaastatteluiden mukaan koulutuksen ja TKI-toiminnan integraatio on kuitenkin vielä vakiintumatonta ja vaihtelee yksiköittäin. Itsearviointiraportissa mainittu tutkimusperustainen ja korkeakoulun

päätehtäviä integroiva toimintamalli ei saanut auditointihaastatteluiden vahvistusta. Integraation kehittämistarpeet korostuvat erityisesti ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa. TKI-toiminta on vahvasti esillä strategisissa asiakirjoissa, opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua hanketoimintaan ja itsearviointiraportin mukaan kaikki opinnäytetyöt toteutetaan hankkeistettuina. Auditointihaastatteluiden mukaan TKI-toiminnasta syntyvän osaamisen näkyminen opetuksessa ei ole kuitenkaan vielä vakiintunutta. Auditointihaastatteluissa tunnistettiin myös jännitettä opetuksen ja TKI-toiminnan välillä sekä kokemuksia TKI-toiminnan alihyödyntämisestä opetuksessa.

Opettajien työpajan mukaan TKIO:n kehittämiskohteena korostuu opetushenkilöstön ja TKI-henkilöstön nykyistä tiiviimpi yhteistyö jo TKI-hankkeiden suunnitteluvaiheessa. Opiskelijat puolestaan toivoisivat nykyistä enemmän oppimista työelämähankeissa ja käytännönläheisissä projekteissa, mikä tukisi itsearviointiraportissa kuvattua tavoitetta vahvistaa oppimista autenttisissa työelämä- ja kehittämisympäristöissä.

Koulutuksen suunnittelussa tulee vahvistaa kansallisen koulutustarjonnan huomioimista ja työmäärien yhdenmukaisuutta

Xamkin strateginen profiili ja kärkiteemat näkyvät koulutusten suunnittelun erilaisina käytäntöinä. Selkeimmin strateginen profiili tulee esille työelämälähtöisyytenä, jatkuvan oppimisen vahvana strategisena painotuksena sekä TKI-vahvuusalojen liittämisenä ylempiin ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin koulutuksiin. Kansainvälisyys näkyy kasvaneina kansainvälistymistavoitteina, uusina kansainvälisinä ohjelmina, INGENIUM-verkoston uusina rakenteina, kansainvälisen liikkuvuuden muotoina sekä kansainvälisten opiskelijoiden tukena.

Itsearviointiraportissa kuvataan selkeästi opetussuunnitelmien hyväksymisprosessi. Esimerkiksi uusien ylempään ammattikorkeakoulututkintoon (YAMK) johtaviin koulutuksien käynnistämistä kuvataan perustuvan työelämän osaamistarpeisiin, aluekehitykseen ja TKI-toimintaan. Yhden YAMK-koulutuksen osalta mainitaan tarveanalyysi, kilpailijakartoitus ja benchmarking. Tämä toimii esimerkkinä kansallisen koulutustarjonnan huomioimisesta, mutta ei kuvaa koko Xamkin yhtenäistä menettelytapaa.

Xamkin prosessikartassa on Koulutustarjonnan ja uuden koulutuksen suunnittelu ja hyväksyminen -prosessi. Prosessin mukaan esitystä koulutustarjonnasta, johon voi sisältyä uusi koulutus, käsittelee opetuksen johtoryhmä ja Xamkin johtoryhmä. Päätöksen koulutustarjonnasta tekee hallitus. Auditointihaastatteluiden mukaan uusien osaamisalueiden tunnistamisessa hyödynnetään ennakoitavien osaamisalueiden ja sidosryhmiltä kerättyä tietoa. Auditointihaastatteluiden mukaan kansallista koulutustarjontaa ei huomioida kattavasti eikä sitä tarkisteta osana koulutusten hyväksymisprosessia. Auditointiryhmä suosittelee, että Xamk kuvaa ja dokumentoi nykyistä selkeämmin kansallisen koulutustarjonnan huomioimisen uusien koulutusten hyväksymisprosessissa.

Itsearviointiraportin mukaan opiskelijoiden työmäärä määritellään ECTS-järjestelmän periaatteiden mukaisesti siten, että yksi opintopiste vastaa keskimäärin 27 tunnin työmäärää. Työmäärän suunnittelua tukevat opetussuunnitelmien tarkistuslistat ja Xamk Learn -oppimisympäristön opintojaksojen mallipohja, jonka avulla näkyväksi lähiopetuksen ja itsenäisen työn työmäärää voidaan tehdä näkyväksi. Itsearviointiraportin mukaan mallipohjien hyödyntäminen ei ole vielä kattavaa kaikissa koulutuksissa. Opiskelijoiden työpajojen mukaan eri opintojaksojen vaatimustaso ja työmäärä voivat vaihdella huomattavasti. Lukukausien kuormitus ei ole yhteneväistä ja opintojaksojen edellyttämä työmäärä ei aina vastaa opintopistemäärää. Kuormituksen kokemuksiin voi vaikuttaa myös opiskelijan henkilökohtaiset valinnat eri lukukausina. Opiskelijat kokevat joustavien toteutusten parantavan mahdollisuuksia hallita työmäärää.

Auditointihaastatteluiden mukaan opiskelijoiden etenemistä ja mahdollisia kuormitustilanteita seurataan opiskelijavastaavien, ohjauskäytäntöjen ja digitaalisten työkalujen avulla. Xamkilla on käytössä ECTS-mitoituksen periaate ja sitä tukevia rakenteita. Auditointiryhmän mukaan opintopisteiden työmäärävastaavuus edellyttää nykyistä enemmän seuranta ja opiskelijapalautteen hyödyntämistä. Myös opiskelijoille voisi olla tarjolla työkaluja oman HOPSin kuormittavuuden arviointiin ja seurantaan.

Opiskelijoita on kannustettava nykyistä enemmän kansainväliseen liikkuvuuteen

Itsearviointiraportin mukaan Xamkilla on laajat rakenteet tutkinto-opiskelijoiden kansainvälisen liikkuvuuden ja kotikansainvälistymisen mahdollistamiseksi. Kansainvälistymismahdollisuuksia tukevat laajat partneriverkostot, kansainväliset palvelut, INGENIUM-verkostossa tehtävä yhteistyö, BIP-lyhytvaihdot, pienet osaamiskokonaisuudet sekä kotikansainvälistymisen muodot, kuten vieraskieliset opinnot, kansainväliset tapahtumat, tandem-opinnot sekä kansainvälinen tuutorointi. Itsearviointiraportin mukaan kotikansainvälistymisen tavoitteena on tarjota kansainvälisiä kokemuksia kaikille opiskelijoille sekä vahvistaa valmiuksia toimia monikulttuurisissa työ- ja opiskeluympäristöissä. Auditointihaastatteluissa tunnistetaan nämä mahdollisuudet laajasti.

Xamkissa kansainväliselle liikkuvuusjaksolle lähtee kuitenkin vain vähän opiskelijoita, ja kansainvälisen liikkuvuusjaksojen määrät ovat olleet jo pidemmän ajan alhaisia. Auditointihaastatteluiden mukaan opiskelijaprofiilien moninaistuminen sekä tavoiteajassa valmistumisen korostuminen vaikuttavat opiskelijoiden liikkuvuus päätöksiin. Xamkissa on kuitenkin lisätty opetussuunnitelmien joustavuutta ja kehitetty hyväksilukukäytäntöjä, jotta vaihto-opinnot olisi mahdollista sisällyttää tutkintoon sujuvasti. Itsearviointiraportissa kansainvälisyys sanoitetaan tutkintoihin sisältyväksi läpileikkaavaksi teemaksi, mutta sen näkyminen koulutusten osaamistavoitteissa ja eri opintojaksoilla on vaihtelua.

Auditointihaastatteluiden mukaan koulutuksilla on keskeinen osuus kansainvälistymismahdollisuuksien käytännön toteutumisessa, ja myös opettajien rooli on tärkeä liikkuvuusmahdollisuuksien esiin tuomisessa. Pelkkä kansainvälisten palvelujen tarjoama tiedotus ei riitä, vaan opiskelijat tarvitsevat henkilökohtaista ohjausta ja tukea liikkuvuusmahdollisuuksien suunnitteluun. Opiskelijatyöpajojen mukaan opiskelijat toivovat nykyistä näkyvämpää viestintää kansainvälisistä opiskelumahdollisuuksista sekä käytännön tukea sopivan vaihtokorkeakoulun valintaan ja vaihtoprosessin eri vaiheisiin. Koska opiskelijaprofiilit ja koulutusten toteutustavat ovat moninaistuneet, myös kansainvälistymismahdollisuuksien tulisi monipuolistua. Auditointihaastatteluiden mukaan lyhyemmät liikkuvuusjaksot ovat lisääntyneet merkittävästi, mutta samalla pitkien vaihtojaksojen edistäminen nähdään edelleen tärkeänä tavoitteena. Kansainvälinen harjoittelu tunnistettiin lisäksi toimivaksi tavaksi vahvistaa opiskelijoiden kansainvälistä osaamista.

Opettajat nostavat esille INGENIUM-verkoston tarjoamat hyvät mahdollisuudet, mutta toivovat nykyistä selkeämpää ohjeistusta verkoston toiminnasta ja siitä, miten sen tarjoamia mahdollisuuksia voisi hyödyntää koulutuksissa. Vaikka opiskelijat tunnistavat tarjolla olevia kansainvälistymismahdollisuuksia, niiden täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää nykyistä systemaattisempaa viestintää ja ohjausta.

Haastatteluhavainnot ovat samansuuntaisia itsearviointiraportissa tunnistettujen kehittämistarpeiden kanssa, joiden mukaan kotikansainvälistymisen edistämiseksi tarvitaan nykyistä enemmän koulutusten yhteisiä opintojaksoja, projekteja ja tapahtumia sekä nykyistä selkeämpää viestintää kansainvälistymismahdollisuuksista. Auditointiryhmä suosittelee, että Xamk liittyy INGENIUMin tarjontaa kaikkiin opetussuunnitelmiin sekä vahvistaa kansainvälistymismahdollisuuksista viestimistä ja opiskelijoiden henkilökohtaista ohjausta osana HOPS-prosessia, mukaan lukien tuki vaihtokohteiden valintaan ja vaihtoprosessin suunnitteluun.